

Utilizarea inteligenței artificiale de către autoritatea fiscală în soluționarea disputelor – între potențiale beneficii și riscuri concrete

Autoritatea fiscală utilizează din ce în ce mai mult inteligența artificială, inclusiv în procesul de fundamentare a deciziilor de soluționare a disputelor fiscale. De altfel, folosirea inteligenței artificiale s-a intensificat, în general, în mediul juridic și cel fiscal, aducând multiple beneficii pentru practicieni. În plus, eforturile de digitalizare care au fost realizate în perioada recentă de autoritatea fiscală sunt binevenite atât pentru contribuabili, cât și pentru instituție. Pe de altă parte, însă, din practica reiese că inteligența artificială este utilizată în multe cazuri exclusiv pentru combaterea argumentelor contribuabilului, ceea ce generează o serie de inexactități care deviază de la scopul soluționării corecte a disputelor fiscale. Astfel, este nevoie de aplicarea cu responsabilitate a soluțiilor de acest tip, mai ales când sunt folosite de autoritatea fiscală și cu atât mai mult în procesul de soluționare a disputelor fiscale sau în justiție.

În cadrul procesului de soluționare a contestațiilor fiscale, autoritatea fiscală are rolul esențial de a pronunța o decizie cu privire la pretențiile fiscale pe care le are un contribuabil atunci când consideră că împotriva sa a fost emis un act administrativ-fiscal care îi încalca drepturile sau interesele legitime.

Or, în practică, sunt situații în care autoritatea fiscală motivează deciziile de soluționare a contestațiilor fiscale, prin care respinge obiecțiile contribuabililor, cu ajutorul inteligenței artificiale, însă soluțiile de acest tip sunt folosite exclusiv pentru identificarea argumentației necesare combaterii argumentelor contribuabilului. Dincolo de discuția privind legalitatea în sine a unei astfel de motivări a unei decizii de soluționare (de altfel contestabilă), provocări și mai mari apar atunci când motivarea în cauză conține trimiteri la prevederi legale inexistente, la hotărâri judecătorești sau practici ale unor organisme internaționale care nu există în realitate (dar identificate ca valide de soluția de inteligența artificială utilizată), însă sunt invocate în sprijinul poziției autorității fiscale.

Conform legii, decizia de soluționare a contestației trebuie să conțină motivarea atât din perspectiva faptică, cât și din perspectiva prevederilor legale, cu privire la o plângere depusă de un contribuabil care se consideră vătămat în drepturile sale de către autoritatea fiscală. Bineînțeles, legea poate fi interpretată în mod diferit, autoritatea fiscală poate avea o abordare proprie atunci când aplică o reglementare, după cum și contribuabilul poate avea o perspectivă eronată asupra speței. De asemenea, este deja demonstrat faptul că multe din deciziile de soluționare emise de autoritatea fiscală nu sunt corecte sau legale (motiv pentru care legislația prevede căi de atac ale acestor decizii, iar în instanța de judecată acestea sunt anulate).

Contribuabilul, fața în față cu argumentele inteligenței artificiale

Cu toate acestea, un contribuabil are așteptarea rezonabilă ca legile sau hotărârile judecătorești invocate de autoritatea fiscală atunci când îi respinge contestațiile să fie autentice. Mai mult, autoritatea fiscală are, conform legii, obligația (și responsabilitatea) de a aplica unitar și de a coordona aplicarea unitară a legislației fiscale române.

Un contribuabil care nu are pregătire juridică sau nu beneficiază de asistența de specialitate are șanse minime să se apere în fața unei multitudini de argumente susținute prin prevederi legale și hotărâri judecătorești invocate de autoritatea fiscală care par adevărate, dar care în realitate sunt plasmuiți ale inteligenței artificiale.

Pe de altă parte, trimiterea la prevederi legale inexistente sau la hotărâri judecătorești aparent favorabile fiscalului, dar la fel de nereale, creează dificultăți și contribuabililor care beneficiază de asistența juridică, dar și procesului de justiție în sine.

Deciziile de soluționare a contestațiilor pot fi atacate în instanță, iar în cadrul proceselor de contencios fiscal ar trebui să prevaleze dezlegarea problemei juridice esențiale pentru drepturile și obligațiile fiscale ale contribuabilului, nu combaterea aspectelor invocate de autoritatea fiscală cu ajutorul inteligenței artificiale, care complică inutil procesul, mărește durata acestuia și îi denaturează parțial scopul.

Complicații apar și atunci când, în cadrul acestor procese, autoritatea fiscală se apără invocând aceleași prevederi legale sau hotărâri judecătorești, identificate cu ajutorul inteligenței artificiale, incluse în motivarea soluționării contestației în cauză sau generate în cadrul procesului în instanță. Iar astfel de situații sunt întâlnite în practica din ce în ce mai des.

Or, misiunea autorității fiscale trebuie să rămână aceea de a stabili în mod corect situația fiscală de fapt și de a adopta soluții întemeiate pe prevederile legale în vigoare, precum și pe constatări complete asupra tuturor împrejurărilor edificatoare la momentul luării unei decizii, dar și atunci când își apără în instanță deciziile emise, chiar dacă unele dintre ele se dovedesc, în final, a fi greșite sau nelegale.

În concluzie, utilizarea inteligenței artificiale ar trebui să fie realizată în mod echilibrat, cu scopul dezvoltării unui mecanism eficient și echidistant de soluționare a disputelor de către autoritatea fiscală.